

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

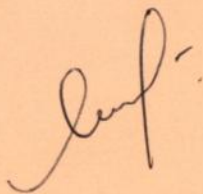
УДК 744.52

ЦИМБАЛА ЛАДА ІВАНІВНА

**ЗОЛОТОТКАЦТВО ГАЛИЧИНИ XVIII – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XX ст.
(Історія, типологія, художньо-стильові особливості)**

Спеціальність 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Львів – 2003

125.33(48)5-699
Дисертацією є рукопис

4487 449
Роботу виконано у Львівській академії мистецтв
на кафедрі історії та теорії мистецтва

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри історії та теорії мистецтва
Львівської академії мистецтв
Стельмащук Галина Григорівна

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, провідний
науковий співробітник відділу мистецтвознавства
Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології ім. М.Рильського
НАН України
Кара-Васильєва Тетяна Валеріївна

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри художнього текстилю
Львівської академії мистецтв
Печенюк Таміла Григорівна

Провідна установа: Інститут народознавства
НАН України,
відділ народного мистецтва

Захист відбудеться **“15 травня 2003 р. о “15” годині**
на засіданні Спеціалізованої Вченої ради Д 35.103.01 у Львівській академії
мистецтв (79011, м.Львів – 11, вул.Кубійовича, 38)

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Львівської академії
мистецтв (79011, м.Львів – 11, вул.Кубійовича, 38)

Автореферат розісланий **“15” квітня 2003 р.**

Вчений секретар
Спеціалізованої Вченої ради
кандидат мистецтвознавства

Г. Д. Кусько

Аб 54. 957

1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасні дослідження українських мистецтвознавців у ділянці історії та теорії декоративно-прикладного мистецтва здебільшого спрямовані на вирішення проблематики художньо-стильових особливостей народного мистецтва того чи іншого регіону України чи певного мистецького осередка. Але, поза межами наукових зацікавлень часто залишаються певні мистецькі явища, які з певного часу під впливом тих чи інших факторів пов'язані з українською культурною традицією і отримали в історії українського мистецтва періодичний розвиток.

Саме до таких явищ в історії української художньої тканини належить золототкацтво – виготовлення декоративних та ужиткових шовкових тканин, у структуру яких вводиться обкручена золотим чи срібним дротом шовкова нитка. Незаперечним фактом є те, що провідну роль в історії розвитку шовкоткацтва та золототкацтва посідає Схід, і всі види та способи виготовлення такого типу тканин маємо як наслідок впливу китайської чи пізніших візантійської, перської та турецької традицій.

Побутування золототканих виробів на теренах України можна простежити від доби Київської Русі, але особливо поширеними серед заможних верств населення вони стали в другій половині XVI – XVII ст. Галицькі землі на той час були у складі Польського королівства і стали тим тереном, де виборювали собі право на існування здобутки західної та східної культур. На шляху, яким зі Сходу на Захід транспортувалися різноманітні товари, в тому числі й високої мистецької вартості, особливим попитом в цей період в Галичині користувалися перські та турецькі високоякісні художні тканини. Серед східного імпорту найбільш цінними, модними, але дорогими були золототкані вироби, внаслідок чого було започатковане, а незабаром добре налагоджене їх місцеве виробництво.

Серед перших золототкацьких осередків на території Східної Галичини слід назвати бродівську майстерню грека Мануеля Корфінського, яка діяла в кінці XVII ст. У XVIII ст. шовкові золототкані пояси виготовляли у дрібних майстернях ткачів-вірмен у Станіславові, Бродах, Бучачі, Лагодіві, Куткорі. Після занепаду виробництво відроджується лише в кінці XIX – на початку XX ст. в Бучачі на Тернопільщині, де в майстерні братів Нагорянських налагоджується виробництво золототканих макат.

На жаль більшість галицьких золототканих виробів сьогодні є окрасою музейних збірок Польщі, і лише поодинокими зразками макат і золототканих поясів володіють музеї Львова, Тернополя, Києва. А тому зрозуміло, що аналізуючи золототкані вироби з теренів Східної Галичини, польські дослідники залучали їх як видатне мистецьке явище до історії польського мистецтва, хоча

золототкані вироби виготовлялися в Галичині ткачами-вірменами часто у співпраці з місцевими майстрами-українцями.

Українські дослідники зверталися до проблем розвитку золототкацтва в Галичині лише фрагментарно. Як правило, це окремі висліди у контексті вивчення історії краю, торгівлі та розвитку ремесел.

До сьогодні не вповні з'ясовані причини появи в Україні золототкацького виробництва, не окреслені точні хронологічні межі розвитку золототкацтва, не визначена періодизація його розвитку у Східній Галичині, не здійснено також типологізацію золототканих виробів за функціональним призначенням або за способами художнього оздоблення. Мистецтвознавчого аналізу потребують також художньо-стильові особливості золототканих поясів і макат, що виготовлялися як у XVIII, так і у XIX – XX ст. Потребують введення в науковий обіг маловідомі, а часто недосліджені взагалі пам'ятки, що є в збірках українських музеїв, навколо яких могла б бути розгорнута дискусія з проблем, піднятих, зокрема, в нашій дисертації.

Звідси, метою нашої роботи стало виявлення художньо-стильових особливостей золототканих виробів, що продукувалися на теренах Галичини у XVIII – першій третині XX ст., на основі аналізу процесів становлення і розвитку мистецьких осередків, творчості провідних майстрів, типологізації золототканих виробів та художніх прийомів їх орнаменталізації в контексті тогочасних європейських художніх тенденцій.

Відповідно до поставленої мети в процесі роботи було поставлено низку завдань:

- проаналізувати історико-культурні причини поширення та побутування серед населення Галичини золототканих виробів;
- окреслити чинники налагодження на теренах Галичини золототкацького виробництва у XVIII ст.;
- дослідити діяльність майстерень- “золототкалень”, що функціонували в традиційних ткацьких осередках Східної Галичини, процесу виготовлення золототканих виробів;
- на основі атрибуції збережених зразків золототканих поясів і декоративних тканин із музейних збірок провести типологізацію золототканих виробів за функціональними та художніми ознаками;
- окреслити художні особливості золототканих виробів з урахуванням впливу традиційного народного ткацтва Галичини, перського та турецького золототкацтва, а також європейських художньо-стильових ремінісценцій;
- виявити процеси трансформації художньо-стильових особливостей золототкацтва у виробів Бучацької золототкальні кінця XIX – першої третини XX ст. як одного з найбільш продуктивних осередків розвитку золототкацтва на території України;

- виявити шляхи і можливості творчого засвоєння та інтерпретації здобутків золототкацтва Східної Галичини в сучасному українському художньому тексті.

Предметом дослідження є золототкані вироби, що походять з майстерень Галичини, зі збірок українських і польських музеїв, неопубліковані зразки заправних рисунків, за якими виконувалися тканини. Дослідження обмежується аналізом золототканих виробів світського призначення (декоративних та одягових тканин і виробів), оскільки у більшості випадків золототкані сакральні тканини вирізняються своїми специфічними декоративними і художньо-стильовими особливостями.

Об'єктом дослідження визначено процеси формування художньо-стильових особливостей золототкацтва Східної Галичини XVIII – першої третини XX ст. у контексті європейських художніх тенденцій.

Територіальні межі окреслені історичними теренами Галичини досліджуваної доби, де з XVIII ст. відомі перші золототкацькі майстерні у Станіславові (Івано-Франківськ), Львові, Бродах, Бучачі, Куткорі, Сокалі як основних пунктах концентрації вірменських ткачів на європейських територіях. Для висвітлення історичних передумов до роботи залучені матеріали, побутування яких визначено іншими територіями, зокрема, князівств Русі-України (XI – XIII ст.).

Хронологічні рамки дослідження охоплюють доволі великий період XVIII – першої третини XX ст., який можна конкретизувати трьома етапами: перший етап – XVIII ст. – доба налагодження і розвитку золототкацтва в ткацьких осередках Східної Галичини; другий – 1879–1939 рр. – діяльність золототкальні в м. Бучачі; третій фрагментарно охоплює двадцять століття з огляду на звернення до золототкацької традиції в тих чи інших мистецьких школах.

Методологічною основою дослідження став комплексний підхід до вирішення проблематики формування художньо-стильових особливостей галицького золототкацтва. Для з'ясування процесів, що передували та зумовили розвиток золототкацтва, застосовано принцип історизму. На синхронному рівні, в процесі виявлення художньо-стильових особливостей золототканих виробів була здійснена їх типологізація з метою виявлення тих чи інших спільних ознак; застосовуються описовий метод, метод порівняльного аналізу та структурно-функціональний метод з урахуванням взаємодії творів мистецтва із середовищем.

Наукова новизна результатів полягає в тому, що вперше комплексно досліджено золототкацтво Галичини як мистецьке явище в історії українського мистецтва; проведена типологізація золототканих виробів XVIII – XX ст.; окреслено художньо-стильові особливості золототканих поясів і макат з урахуванням взаємовпливу східних (перських і турецьких) взірців, народних традицій ткацтва Галичини та європейських мистецьких стилів; введено в науковий обіг невідомі зразки золототканих виробів та ескізи золототканих поясів

та макат із збірок музеїв України та Польщі; проаналізовано ремінісценції золототкацтва Східної Галичини в народних тканинах Карпатського регіону та в творчості професійних художників ХХ ст.

Особистий внесок полягає, зокрема, у введенні в науковий обіг нових архівних матеріалів, збагаченні джерельної бази дослідження золототкацтва досі невідомими виробами з фондів українських музеїв, у проведенні типологізації золототканих виробів та підтвердженими результатами і теоретичними висновками комплексного дослідження золототкацтва Галичини XVIII – першої третини ХХ ст.

Теоретичне значення дослідження. Результати дисертаційного дослідження суттєво доповнюють фактологічну основу історії української художньої тканини. Художньо-стильові особливості золототкацтва можуть стати важливим фактором у дослідженнях локальних рис формотворення, орнаменталізації золототканих виробів та їхнього взаємозв'язку з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в навчальних курсах предметів “Історія української художньої тканини”, “Історія костюма”, “Історія дизайну в Україні” та можуть бути складовою курсів лекцій чи навчальних посібників з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. Ілюстративний матеріал, додатки можуть стати джерелом творчих пошуків для художників сучасного текстилю.

Апробація результатів дисертаційної роботи здійснювалася на засіданні кафедри історії та теорії мистецтва Львівської академії мистецтв (протокол № 72 від 17 лютого 2003 р.). Основні положення та результати дослідження обговорювалися та отримали схвальну оцінку на Других міжнародних філософсько-культурологічних читаннях «Діалог культур: Україна у світовому контексті. Мистецтво і освіта» (Львів, вересень 1998 р.); Міжнародній науковій конференції “Між Сходом і Заходом” (Інститут народознавства НАН України, Львів, жовтень 1999); на XXXX-й; XXXXI-й науково-творчих конференціях професорсько-викладацького складу ЛАМ (Львів, 2001, 2002); науковій сесії “Античні корені у художній культурі Центральної та Східної Європи” в рамках Міжнародної гуманітарної школи Центральної та Східної Європи (Варшава, жовтень 2001р.); науковій конференції Харківської державної академії дизайну і мистецтв (Харків, 2002 р.). Основні положення, висновки та результати роботи висвітлені у шести публікаціях у провідних наукових виданнях, з яких три рекомендовані ВАК України.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація, загальним обсягом 157 сторінок, складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної

літератури. Робота доповнена додатками, які містять термінологічний словник золототкацтва, список майстрів та ілюстрації.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обгрунтовано актуальність теми, охарактеризовано ступінь вивчення проблеми, сформульовано мету й завдання роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, методику та джерельну базу, обгрунтовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації, вказано особистий внесок здобувача, апробацію основних результатів.

Розділ 1. Історіографія проблеми, джерельна база, методика дослідження.

У даному розділі аналіз історіографії проблеми подається в хронологічному порядку щодо пам'яток золототкацтва за типами виробів з урахуванням різних наукових поглядів та концепцій.

Дослідженням східних впливів, їх сили та ваги для розвою золототкацтва почали цікавитися російські, українські та польські науковці ще в кінці XIX століття, здебільшого у формі окремих досліджень у контексті певних історичних, культурних, етнічних та інших особливостей.

Термінологію тканин іноземного походження, які були поширеними в середньовічній Русі опрацював російський вчений В. Клейн (1925). Загальні мистецькі процеси, розвиток ткацтва давньоруської епохи та їх зв'язок з візантійською культурою ґрунтовно опрацьовані російськими вченими здебільшого на базі археологічного матеріалу. М. Фехнер (1982) дослідив близько 350 зразків шовкових тканин візантійського походження на давньоруських землях. На основі аналізу збережених пам'яток з давньоруських курганів, Фехнер зробив конкретні висновки про кількісну перевагу на Русі шовків візантійського походження над західноєвропейськими; доведено також неможливість їх виготовлення на той час місцевими ткачами.

Важливим внеском у дослідження тканин, що побутували у Східній Європі в добу Середньовіччя, є численні наукові висліди польського науковця А. Нагліка (1965). Особливо цінними є його відомості про відсоткові співвідношення імпортованих і місцевих тканин на Русі, побутування шовку зокрема. Ще одне свідчення зацікавлення польських науковців давньоруською тканиною – термінологічний словник давньоруських тканин А. Поппе (1965), що містить відомості про побутування коштовних тканин у давньоруську добу, зокрема про шовкові коштовні тканини, що згадувалися в давньоруських літописах.

Східними тканинами та їх проникненням у Європу в добу Середньовіччя почали цікавитися на початку XX ст. й українські науковці. Опрацювання турецьких тканин з Лаврського музею в Києві зробила в 20-х рр. XX ст. М.Новицька. Виготовлення шовкових і золотних тканин у Західній Україні

частково торкається у своєму дослідженні С. Сидорович (1979). Загалом, “орієнт” на західноукраїнських землях в добу Середньовіччя розглядався переважно науковцями крізь призму економічних чинників, торгівлі і ремісництва. Важливого значення для дослідження культурних зв’язків між Сходом і Заходом в добу Середньовіччя мають наукові висліди Я. Дашкевича, який впродовж багатьох років опрацював особливості розвою вірменської - культури на українських теренах та її вплив на національне історико-культурне середовище. Українські мистецтвознавці звертаються до шовкоткацтва і золототкацтва доби Середньовіччя у вислідах з історії українського костюма. Зокрема, дослідженням як народного українського строю, так і історією костюма заможних станів займалися, К. Матейко (1977), Г. Г. Стельмачук (1997).

Але найбільшу частку складають праці, що висвітлюють художньо-стильові особливості золототканих поясів XVII – XVIII ст., зокрема, це доробки відомих польських мистецтвознавців Т. Маньковського (1954), І. Турнау (1978), Я. Крушинської (1995) та білоруської дослідниці Л. Якуніної (1960).

Трансформація здобутків золототкацтва Східної Галичини XVII – XVIII ст. відбувалася на основі діяльності шовкоткацької майстерні в м. Бучачі, що на Тернопільщині, на зламі XIX – XIX ст. Процеси розвитку художньої промисловості в Галичині даного періоду, в контексті яких досліджується бучацьке золототкацтво, висвітлюються в доробках сучасних українських мистецтвознавців М. Станкевича (1982), Р. Яціва (1999), Р. Шмагала (2000).

Важливими для дослідження золототкацтва є каталоги польських збірок, доповнені термінологічними та іменними покажчиками. Серед них значний доробок у цій ділянці зробила Ядвіга Крушинська (1996), опрацювавши збірку бучацьких макат із Національного музею у Варшаві.

Загалом, в розділі підсумовується, що в контексті національної мистецтвознавчої науки дослідження золототкацтва Галичини має характер окремих вислідів, до сьогодні йому не надано належного місця в історії національного мистецтва.

Джерельну базу дослідження золототкацтва Галичини склали зразки золототканих виробів, що зберігаються у Львові, Тернополі, Києві, Варшаві, Кракові, Лодзі, Вроцлаві. Для проведення порівняльного аналізу до джерельної бази в роботі залучено зразки золототканих виробів із інших регіонів України, Білорусії, Польщі, наприклад, золототкані пояси, виготовлені в Корці на Волині, Слуцьку в Білорусії, Кобилках під Варшавою.

Для вирішення проблематики дослідження запропонована наступна методика дослідження. Метод порівняння та систематизації дав змогу виділити найхарактерніші риси золототканих виробів. Типологічні групи даних тканин і виробів, що побутували та виготовлялися в Україні впродовж XVIII – першої третини XX ст. сформовані за призначенням, суспільною приналежністю та

способами декорування. В роботі використано метод художнього аналізу творів декоративного мистецтва.

Розділ 2. Золототкацтво в Україні: історія мистецького явища присвячений аналізу історичних, суспільно-політичних процесів, які спричинили появу в Україні золототканих виробів, огляду шляхів та ареалу поширення в Україні золототканих виробів, кількісної переваги імпортованих з різних країн золототканих виробів у певний історичний проміжок часу, насамперед у XVI – XVII ст.

Якщо звернутися до витоків поширення в Україні шовкових і золотних тканин, слід згадати, що в давньоруську добу вже були відомі різні типи тканин східного походження, які потрапляли на Русь через Візантію. Це відомі з літописних та інших писемних джерел і оспівані у народній творчості “паволоки”, “коприни”, “парчі”, переткані золотою чи срібною ниткою. Торговельні зв’язки Київської Русі з країнами Сходу включали також використання шовку та парчі як грошового еквіваленту. Шовк відігравав важливу роль у зовнішньоекономічних зв’язках давньої Русі. Про рівень шовкового імпорту можемо судити з археологічних знахідок, які зосереджені переважно в басейні Волги та Дніпра, тобто, на тих найважливіших шляхах, які з’єднували Східну Європу з країнами Сходу та Середземномор’я. З Русі шовк частково експортувався в Західну та Північну Європу – Польщу, Чехію, Південну Німеччину, Скандинавію та в інші країни. Але шовкові тканини на Русі не були лише привілеєм знаті, оскільки переважна кількість знахідок шовкових виробів походять із курганних поховань сільського та міського населення. Шовковими смугами, здебільшого червоного кольору з золотою вишивкою, обшивали коміри верхнього одягу та обшлагі рукавів. Часто шовк використовувався для жіночих головних уборів.

Щодо типів шовкових тканин та їх назв, згідно зі свідченням письмових джерел, в обігу на Русі були шовки різноманітних сортів – “паволоки”, “оксамити”, “оловири грецькі”.

З Візантії, Ірану, Середньої Азії на Русь завозилися гладкі і поліхромні візерункові шовкові тканини та вироби, в окремих випадках декоровані золотими нитками способом вишивки. Натомість золототкані вироби, частіше у вигляді декоративних стрічок, потрапляли на Русь з Іспанії. Серед візерункових східних тканин цього часу, як візантійських, так і іранських, що поширювалися на Русі, парчеві тканини і златоглав зокрема, не відомі.

Особливо активізувалася торгівля шовком та виробами з нього в Середземномор’ї та в європейських країнах з середини XVI століття. Основна маса шовку вироблялася на території Туреччини та Ірану. Високо цінувався на цей час вже не тільки шовк як матеріал, але й якісно, з високою майстерністю виконані вироби, що також сприяло експорту шовку на Захід.

Європейськими пунктами торгівлі східним товаром, які найдалі сягали на Північний Захід, були міста Кам'янець-Подільський та Львів. Кам'янець-Подільський здебільшого виконував роль проміжного пункту для купців по дорозі до Львова, звідки через осілих там волоських купців східний товар висилався далі до Кракова та Бреслава, пізніше до Нюрнберга та до Фландрії.

Іншим фактором, що поєднував Схід із Галичиною, була діяльність вірменських колоністів, які осіли у Львові ще в XIII ст. Більшість з них постійно підтримували зв'язки зі своєю батьківщиною, звідки вони експортували турецькі та перські товари до Речі Посполитої. Окрім різноманітних шовкових та коштовних золотних тканин, широкою популярністю у місцевого населення користувалися готові вироби: східні килими, золототкані турецькі та перські пояси, хустки та ін. Торговий дім польських вірмен Нікоровичів у Львові (XVII – XVIII ст.) став потужним підприємством, яке завозило пояси зі Сходу.

Важливим фактором формування стильових особливостей декоративно-ужиткового мистецтва в Україні в добу Середньовіччя була торгівля не лише зі Сходом, а й з європейськими країнами. При чому, торгівля шовками та золототканими виробами відігравала в цьому процесі чи не провідну роль. В добу Середньовіччя на теренах Галичини поєднувалися в ужитку знаті художні твори як східного, так і європейського виробництва. Венеційці, так само, як і генуезці, як вірменські купці зі Сходу пропонували на продаж свої товари в Кракові, у Львові та в інших великих містах Речі Посполитої. Але в процесі дослідження виявлено, що до XVIII ст. імпорт тканин до Галичини зі Сходу був значно більшим за кількістю, порівняно з європейським.

Розділ 3. Золототкацтво Галичини XVIII ст. У розділі проаналізовано процеси налагодження золототкацького виробництва з урахуванням історико-культурного, економічного та соціального факторів, окреслено провідні осередки золототкацтва Галичини XVIII ст. та проведено типологізацію золототканих виробів за призначенням та способами декорування. На прикладі аналізу зразків золототканих виробів із музейних колекцій окреслено художньо-стильові особливості золототканих поясів та декоративних тканин.

3.1. Попит. Замовники. Організація виробництва. Провідні майстри.

Особливого значення для початків місцевого шовкоткацтва та золототкацтва набуває у XVII ст. мода на східний шляхетський костюм – сарматський, поява якого спричинена багатьма факторами і теорією сарматизму зокрема. Особливо модним серед шляхти стає так званий «контушовий» костюм на східний зразок. Обов'язковим атрибутом справжнього шляхтича-сармата була карабела та коштовний, оздоблений золотими чи срібними нитками шовковий пояс.

Же в другій половині XVII ст., окрім шляхти, контушовий стрій носили заможні міщани, звідси – попит на шовкові пояси, і, відповідно, з'явилася потреба у налагодженні їх місцевого виготовлення. Ще однією вагомою причиною стала

міграція ткачів-професіоналів із Туреччини та Персії на європейські терени в пошуках роботи. Завдяки багатьом чинникам, а саме – зменшенню імпорту шовку та шовкових виробів в Україну в другій половині XVII ст., і водночас збільшенню попиту на коштовні східні шовки серед шляхетської та магнатської верхівки, міграцією ткачів зі Сходу на терени України визріла потреба у налагодженні власного шовкоткацького та золототкацького виробництва. Провідними організаторами цього виробництва виступили українські та польські шляхтичі, які запрошували до співпраці шовкоткачів зі Сходу. Відомою постаттю XVII ст. був грек Мануель Корфінський, який під протекторатом Станіслава Конецьпольського налагодив у Бродях виробництво златоглаву та сріблоглаву (парчі). Досі в науковому обігу існують лише припущення щодо атрибуції виробів бродівської майстерні Корфінського. Примітно, що Корфінський ані в Бродях, ані у Львові не належав до ткацьких цехів, а провадив виробництво виключно під протекторатом Конецьпольських. У кінці XVII ст. у Бродях місце Корфінського посів Костянтин Стамовський, який продовжив виготовлення златоглаву. Після Корфінського також виготовлення златоглаву в Бродях провадили – Іван Златогловнічек (бродівський міщанин) Яків Прилуцький, Лукашевич та Грабар. Скрутна економічна ситуація, яка склалася в Україні в другій половині XVII ст. внаслідок воєн, на деякий час призупинила продукування коштовних шовкових тканин і золототканих виробів.

Золототкацтво XVIII ст. слід пов'язувати з найпоширенішим його типом – “персіярством”. Сам термін “персіярство” введений в науковий обіг польськими дослідниками мистецтва і означає виготовлення відомих шовкових та золототканих поясів. Ареал виготовлення золототканих поясів на теренах тогочасної Речі Посполитої досить широкий: від Станіслава на Сході до Гданська на Заході та Слуцька, Несвіжа на Півночі (тобто в сучасній Білорусії). Але початки персіярства пов'язані з Галичиною як найближчими землями для ткачів-переселенців зі Сходу. Також важливим для стилістичних ознак шовкотканих поясів є те, що до “персіярень”, що відкривалися на заході та в центрі Речі Посполитої, запрошувалися переважно відомі шовкоткачі з Швейцарії, Франції, натомість на південно-східних кордонах держави, тобто в Україні, працювали майстри-вірмени зі Сходу.

У середині XVIII ст. до Станіслава в пошуках роботи прибували з Константинополя вірменські ткачі і засновували тут свої невеличкі майстерні – “персіярні”. Пояси, виготовлені в цих майстернях, позначені в орнаментатії відчутними впливами турецького мистецтва. Найвідомішими ткачами вірменського походження, які починали свою мистецьку діяльність у Станіславі, були Домінік Мішорович та Ян Маджарський. У процесі дослідження вдалося зарахувати кілька зразків золототканих поясів із збірок львівських музеїв до творчого доробку Я. Маджарського в майстернях Галичини.

Також, однією з перших у Галичині була персіярня жидачівського хорунжого Юрія Лучинського. Про саму майстерню відомостей немає, але маємо підписані зразки золотоголових поясів з Куткора. Є відомості про існування персіярні в Олеську з описів 1756 року спадкового інвентаря Ігнатія Воронича, де сказано, що по смерті він залишив пояси з фабрик Бучача та Олеська.

У майстернях, які відкривалися у Станіславові та інших галицьких містах та селищах, не було поділу праці, і вони функціонували на засадах ремісничої продукції чи навіть на рівні домашнього промислу. Поступово вірмени-ткачі залучали до роботи місцевих учнів. Ткацтво золотних поясів спочатку мало індивідуальний характер, відповідно художній рівень продукції та спосіб декорування виробів формувалися через поєднання творчої манери вірменина-ткача з місцевими ткацькими традиціями.

3.2. Особливості технік виготовлення та маркування золототканих виробів пов'язуються із традиційним виготовленням цих виробів на Сході. Окрім східних технологічних прийомів, місцевим ткачам були відомі і здобутки західноєвропейського ткацтва. Керуючись спочатку виключно східними прийомами організації виробництва та застосуванням східних технологій, галицькі майстри-ткачі поступово налагодили золототкацьке виробництво європейського зразка. У продукції золотолитих поясів і макат XVIII ст. домінують тканини з двома основами та двома підкладними пітканнями, в яких тло і декор утворені одночасно в'язаним пітканням похідного від полотняного ткацького переплетення. Тканини ці виконані середземноморською технікою. Односторонні золототкані вироби, як правило, виконувалися простими переплетеннями, похідними від полотняного: репсом, з додаванням піткання, яке не зачіпало основи тканини, тобто в прикріп, із застосуванням перебору. Щодо маркування золототканих поясів, спочатку Ян Маджарський або не підписував свої пояси, або ж підписував їх – “Ioannes Madzarski”. Саме такі пояси можемо зарахувати до його початкового періоду діяльності на теренах Речі Посполитої, тобто, до майстерень Станіславова чи Несвіжа. Пізніше, коли Маджарський працював у Слуцьку, він підписував свої пояси як “Ioannes Madzarski” з одного боку по краю голови пояса та “Me fecit Slucie” – з іншої. Відомі також пояси з маркою “Wiszacz” та зображенням коня, марковані підписом “Kutkorz”, з ознакою містечка, де виготовлялися золототкані вироби в другій половині XVIII ст. Марку “Me fecit A.S.” приписуємо також майстру, який працював у Куткорі в XVIII ст. Загалом, технологія виготовлення золототканих виробів будувалась на здобутках східного та західноєвропейського ткацтва з урахуванням місцевих особливостей. У багатьох випадках золототкані вироби Галичини XVIII ст. технологічно поступалися своїм східним чи європейським аналогам через невеликий обсяг золототкацького виробництва в порівнянні з імпортованою продукцією.

3.3. Типологія та художньо-стильові особливості золототканих виробів. Типологічні групи золототканих виробів, що виготовлялися в Україні впродовж XVIII ст., укладені згідно поділу за призначенням і за способами декорування. За призначенням виділяємо золототкані декоративні та вироби ужиткового призначення, до яких зараховуємо як поштучні вироби, що використовувалися в костюмі* (пояси), так і метрові тканини, що слугували матеріалом для пошиття одягу чи для подальшого декорування способом вишивки чи гаптування. Окрім окреслення визначальних особливостей тієї чи іншої типологічної групи золототканих виробів, у розділі простежено художньо-стилістичні ознаки певного типу тканин у контексті європейських мистецьких стилів. Ще у XVII ст. у Бродах з метрових золотих тканин виготовляли златоглав та сріблоглав. З архівних джерел відомо, що в майстерні Корфінського продукувалися також декоративні тканини "*ac si in ipsa persidae*", тобто, на "східний зразок", а саме: макати й шовкові килимки. Термін «маката» походить з арабського *mak-ad*, що означає «крісло», «табурет до сидіння». В українському декоративно-ужитковому мистецтві макатою прийнято називати переткану золотом на шовковому тлі тканину. Окрім тканих декоративних макат, до цієї типологічної групи належать настінні декоративні тканини, оздоблені способом вишивки та гапту. Утилітарне призначення макат, як у XVIII ст., так і сьогодні досить широке: ними прикрашали стіни кімнат, накривали столи і навіть ліжка. У минулому кількість макат у покоях можновладців та багатих міщан виявляла майнову спроможність власника і, звичайно ж, особистий смак. У збірках львівських музеїв збереглося кілька зразків золототканих декоративних макат, в орнаменталії яких чітко простежуються художньо-стильові особливості європейського бароко та рококо. На основі проведеного аналізу збережених пам'яток можна стверджувати, що в стилістиці макат місцевого виробництва поєдналися як елементи мусульманського мистецтва, так і впливи провідних європейських мистецьких стилів – бароко, рококо з введенням елементів традиційного народного мистецтва.

Найпоширенішим видом тканин, які продукувалися в Галичині у XVIII ст., були золототкані пояси. Пояс був однією з основних складових так званого «контушового строю», своєрідним обов'язковим атрибутом приналежності до того чи іншого суспільного стану: шляхетського чи міщанського. Колорит, композиційні прийоми декорування поясів, способи їх носіння свідчили не лише про соціальний статус власника, а й про його естетичні вподобання. У другій половині XVIII ст. сформувалися усталені схеми композицій та орнаментики традиційних поясів (стамбульські, магнатські та ін.), але в кожній місцевості, в кожній шовкоткальні до традиційних елементів додавалися місцеві традиції. Пояси, виготовлені на теренах Галичини у XVIII ст., поділено на кілька провідних типологічних груп згідно специфіки декорування.

На основі аналізу збережених пам'яток виявлено, що художньо-стильові ознаки типологічних груп золототканих виробів, що виготовлялися в майстернях Галичини у XVIII ст., значно вирізнялися, а саме: в характері оздоблення декоративних тканин – золототканих макат – домінуючими є західноєвропейські стильові ознаки бароко, рококо, натомість композиції одягових тканин – золототканих поясів – позначені довготривалим впливом стилістики мусульманського: перського та турецького мистецтва. Елементи традиційного народного мистецтва найповніше виявилися в характері декорування золототканих виробів, що походять з невеликих провінційних ткацьких осередків, де працювали місцеві ткачі.

Розділ 4. Трансформація художньо-естетичних надбань золототкацтва XVIII ст. у виробах Бучацької шовкоткальні (1879 – 1939 рр.) присвячений аналізу золототканих виробів Галичини другої половини XIX – першої третини XX ст., окресленню художньо-стильових особливостей золототканих макат, виявленню у даних виробах художньо-естетичних надбань золототкацтва XVIII ст. Також у розділі досліджено впливи золототкацтва на народну тканину підкарпатського регіону у XX ст. та продовження традицій золототкацтва Галичини у сучасному польському художньому текстилі.

4.1. Розвиток художньої промисловості в Галичині та бучацьке золототкацтво. Внаслідок історичних, політичних та економічних чинників процес відродження золототкацтва в Східній Галичині, майже після сторічної перерви, пов'язується з діяльністю шовкоткальні, яку заснували в кінці XIX ст. в Бучачі, що на Тернопільщині, брати Потоцькі, а золототкані вироби, що там продукували місцеві ткачі Нагорянські, здобули широку славу як в Україні, так і за кордоном. Оскільки золототкацтво – дорогий процес виготовлення художніх тканин і потребує залучення значних коштів, виробництво шовкових тканин стало можливим у другій половині XIX ст. завдяки підприємницькій діяльності графів Потоцьких, що володіли маєтками в Бучачі на Тернопільщині.

Процес налагодження золототкацького виробництва в бучацькій ткальні відбувався шляхом використання досвіду (золототкацтва Галичини XVIII ст.) та залученням до співпраці гуцульських ткачів. Впровадження в декорування золототканих макат гуцульської орнаментики пов'язуємо з творчими пошуками майстрів Гуцульщини в інших видах художньої промисловості, в кераміці та в різьбярстві зокрема. Презентація золототканих макат на багатьох виставках художньо-промислового мистецтва як у Галичині, так і по всій Європі, сприяла попиту та зумовила їх популярність серед заможних верств, переважно для оздоблення інтер'єрів. Формування художньо-стильових особливостей бучацьких макат відбувалося в контексті стильових пошуків галицького декоративно-ужиткового мистецтва другої половини XIX – початку XX ст. загалом з урахуванням європейських мистецьких процесів.

4.2. Типологія та художньо-стильові особливості макат. У Бучачі виготовлялися золототкані художні вироби, вже знані на українських теренах. Першість серед цих виробів, незаперечно, належить макатам і литим поясам. Художньо-стильові особливості золототканих бучацьких виробів доцільно аналізувати на прикладі макат. У процесі дослідження усі композиційні схеми декорування золототканих макат розділено на кілька груп. До першої групи віднесено медальйонні композиції, які мають один великий центральний мотив на однотонному тлі, розміщений по вертикальній осі композиції. Ці макати повторюють композиційні схеми, традиційні для гуцульського ліжникарства. Друга типологічна група представлена творами, де орнамент розміщується поперемінними стрічковими смугами по повздовжній чи поперечній осі виробу. Третю досить численну групу складають макати, декоровані за схемою сітчастої побудови орнаментальних мотивів по всій площині виробу, подекуди із завершенням у вигляді бордюрів. До четвертої групи належать макати, композиційний уклад яких є найхарактернішим для бучацького золототкацтва. Це особливий синтетичний тип орнаменталії, поява якого пов'язана з золототкацтвом XVIII ст. Кількість коштовних золототканих поясів часто свідчила про суспільний стан, майнову спроможність власника. Нерідко пояси зшивали і вившували на стіну. Так утворилася композиційна схема орнаменталії декоративних макат, що будується на повторенні (п'ятидільному, семидільному) композицій золототканих поясів, де пілки пояса складають центральне поле макати, а голови стають бордюрами декоративної тканини.

Внаслідок проведеної типологізації виявлено, що в стилістиці бучацьких золототканих макат простежуються впливи історичних мистецьких стилів, пов'язані із добутками золототкацтва XVIII ст., традиційні народні елементи та впливи європейського стилю модерн.

4.3. Традиції бучацького золототкацтва. Після 1939 р. виробництво бучацьких макат занепало. Але, золототкані вироби були настільки популярними серед місцевого населення, що їх підробляли в Коломиї та Андрухові на фабриках Гринзпана, а відтак, можемо говорити про певне продовження традиції. Особливий тип вовняних макат із введенням металевого перебірного узору витворився в колі ткачів м. Кіцмань, що на Буковині. Оскільки декор цих виробів має виключно народний характер і нагадує буковинську вишивку, можна стверджувати, що вплив золототкацтва обмежується тут лише введенням золотої чи срібної нитки. Мода на "золото" серед буковинців та інших карпатських горян настільки поширилася, що ці декоративні макати розрізали навпіл і почали використовувати в комплексі народного костюма як поясний одяг (обгортки, горбатки). При цьому, чим ширшою була орнаментована "сирмою", "хіром" (металевою ниткою) смуга по передній частині обгортки, тим заможнішою вважалася власниця. Загалом, як золототкацтво Східної Галичини набуло

національного характеру завдяки використанню традиційної народної орнаментики, так і художня тканина карпатського регіону повоєнних років позначена впливами золототкацтва, як з позитивними, так, на жаль, і з негативними наслідками. Продовження традицій бучацького золототкацтва в Польщі слід пов'язувати з діяльністю Товариства варшавських митців ("LAD"), яке було створене 1926 року. У так званих "ладівських" жакардових завісах та макатах історичний чи фольклористичний орнамент трактувався як своєрідний імпульс, ідея нової концепції, і перетворювався у руслі нових тенденцій європейського мистецтва. У шістдесятих роках можна простежити дві групи трактування бучацької тканини в польському художньому текстилі. Перша група – пряме наслідування чи копіювання, що пов'язується з оздобленням історичних інтер'єрів. Друга група – творча інтерпретація в руслі загальноєвропейських стильових тенденцій 60-х років. Багаточисленні копії історичних тканин, їх впровадження в промисловість призвели до іншого напрямку інтерпретації бучацьких золототканих макат у сучасному польському мистецтві художнього текстилю, а саме: використання їх композиційних схем, орнаментики, колориту в декоруванні тканин. Актуальним є звернення до бучацьких золототканих макат як до джерела художніх інспірацій у польському художньому текстилі й сьогодні. При цьому, традиційна "бучатка" як композиційна схема в декоративній тканині стає своєрідним гаслом приналежності твору до пласту польської національної культури.

Внаслідок впливу багатьох проблемних історичних, політичних чи економічних чинників, більшість сучасних українських митців-ткачів не знайома з таким явищем, як "бучацька золототкана маката", відповідно, вони позбавлені потужного джерела художніх інспірацій. Звідси, логічним видається засвоєння польського досвіду збереження та інтерпретації традицій золототкацтва в сучасній художній тканині та спроби його використання на місцевому ґрунті.

ВИСНОВКИ

В процесі роботи над дисертаційним дослідженням з метою виявлення художньо-стильових особливостей золототкацтва Галичини в контексті європейських художніх тенденцій було поставлено низку завдань, після виконання яких можемо зробити певні висновки.

Привозні перські та турецькі тканини і золототкані вироби набули розповсюдження серед заможних верств населення Галичини внаслідок налагодження торгівлі у XVI – XVII ст. між Сходом та Річчю Посполитою. Провідну роль в цьому процесі відіграли вірменські купці та колоністи, які проживали у Львові та інших містах регіону. Поширення попиту на східні шовкоткані та золототкані вироби у XVII ст. в Галичині слід пов'язувати також з діяльністю польської королівської верхівки, багатих замовників-міщан, та з

теорією «сарматизму» в шляхетському середовищі тогочасної Речі Посполитої. Мода на імпортовані золотні тканини серед шляхти та міщан, міграція ткачів-професіоналів зі Сходу спричинили налагодження місцевого шовкоткацького та золототкацького ремесла.

Перші ткацькі майстерні – «персіярні» організовувалися на теренах Східної Галичини як найближчих територіях для ткачів-емігрантів зі Сходу. Провідною продукцією, яку виготовляли у місцевих персіярнях XVIII ст., були золототкані пояси, одягові тканини та декоративні макати. Внаслідок проведеного аналізу зразків золототканих виробів другої половини XVIII ст. окреслено певні особливості, характерні саме для золототкацтва Галичини: в характері оздоблення декоративних тканин – золототканих макат – домінували західноєвропейські стильові ознаки бароко, рококо, натомість композиції одягових тканин – золототканих поясів – позначені суттєвим впливом стилістики мусульманського: перського та турецького мистецтва.

Впливи традиційного народного мистецтва найповніше виявилися в характері декорування золототканих виробів, що походять з невеликих провінційних ткацьких осередків.

Оскільки золототкацтво – дорогавартісний процес виготовлення художніх тканин і потребує значних коштів, виробництво шовкових тканин стало можливим у другій половині XIX ст. завдяки підприємницькій діяльності Потоцьких, що володіли мастками на Тернопільщині і в Бучачі зокрема.

Процес налагодження золототкацького виробництва в Бучацькій ткальні відбувався шляхом пошуків першоджерел (золототкацтва Галичини XVIII ст.) та залученням до співпраці гуцульських ткачів. Впровадження в декор золототканих макат гуцульської орнаментики слід пов'язувати з творчими пошуками так званого «гуцульського» стилю в інших видах художньої промисловості Галичини, в кераміці та в різьбярстві зокрема.

Внаслідок проведеної типологізації бучацьких макат за композиційними схемами декору й у процесі дослідження орнаментики окреслено їх художньо-стильові особливості. Переважну більшість бучацьких макат складають твори, що є стильово спорідненими із золототкацтвом Східної Галичини XVIII ст. Ця спорідненість полягає в прямому перенесенні в композиції золототканих макат узорів поясів XVIII ст. Самобутній характер має композиційна будова макат, а саме – багаторазове повторення композицій поясів у одній тканині. Своєрідним переспівом стилістики золототканих виробів XVIII ст. є група макат, у композиціях та орнаментіці яких цитуються фрагменти східних (перських та турецьких) чи європейських золотних тканин XVII – XVIII ст.

Традиційно народними впливами позначена група бучацьких макат, де як у композиційних схемах, так і в застосуванні орнаментики проводимо певні аналогії з гуцульським килимарством і ліжникарством. Відмінність цієї групи тканин від

їх народних прототипів полягає виключно в застосуванні шовкових та металевих ниток на відміну від вовни в традиційних тканинах.

Окрему групу бучацьких золототканих виробів складають макати, позначені стилістикою «українського модерну», «українського стилю», «ґалицької сецесії».

Продовження традицій бучацького золототкацтва можна простежити на прикладі творчості польських митців художнього текстилю 60-90 рр. ХХ ст. у рамках дослідження діяльності мистецьких товариств. Окрім прямого копіювання золототканих бучацьких макат, професійні художники текстилю в Польщі використовують композиційні схеми декорування, характерні для бучацьких тканин у стилістиці сучасних інтер'єрних тканин. Особливої уваги з боку українського мистецтвознавства та подальшого наукового опрацювання потребує можливість застосування здобутків золототкацтва Східної Галичини в сучасному українському текстилі, а саме: не пряме копіювання золототканих зразків минулих епох, а застосування в сучасній формотворчості орнаментальних мотивів, композиційних схем декорування, колориту, характерного для золототканих виробів.

Загалом, золототкацтво в Галичині є повноцінною складовою українського декоративно-ужиткового мистецтва; художньо-стильові особливості золототканих виробів, що виготовлялися в майстернях Галичини, внаслідок своєрідного поєднання східних першоджерел, традицій народного мистецтва та європейських стильових впливів позначені національною своєрідністю української художньої культури.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ

1. Фундаторська діяльність Потоцьких на Бучаччині // 40 науково-творча конференція ЛАМ: Матеріали. – Львів, 1998. – С. 31-33.
2. Маката як декоративна тканина в ткацтві західноукраїнського регіону // Європейське мистецтво ХV – ХХ ст.: Збірник наукових праць. – Дрогобич, 2000. – С. 76-79.
3. Золототкацтво Західної України та художня тканина Українських Карпат (деякі аспекти взаємовпливів) // Берегиня. Всеукраїнський народознавчий кварталник. Число 4'00. (27). – К., 2000. – С. 43-50.
4. Західноукраїнське золототкацтво ХVІІІ – ХІХ ст. (До питання національної приналежності мистецької спадщини) // Народознавчі зошити. – Зошит 4 (34). Липень-серпень, 2000. – Львів, 2000. – С. 693-696.
5. Мода в народній художній тканині // Вісник Харківської Державної академії дизайну і мистецтва. – Харків, 2002. – С. 223-225.

6. Бучацьке золототкацтво та художня тканина Карпатського регіону // Вісник ЛАМ. Випуск 12. – Львів, 2001. – С. 197-206.

Цимбала Л.І. Золототкацтво Галичини XVIII – першої третини XX ст. (Історія, типологія, художньо-стильові особливості). – Рукопис.

Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.06. – декоративне і прикладне мистецтво. Львівська академія мистецтв, Львів, 2003.

У дисертації розглянуто золототкацтво Галичини XVIII – першої третини XX ст. як оригінальне малодосліджене явище національної культури та мистецтва. У роботі досліджено генезу поширення золототканих виробів в Україні, простежено історико-культурні фактори, що сприяли налагодженню на теренах Галичини у XVIII ст. золототкацького виробництва, окреслено провідні центри та осередки виготовлення золототканих виробів. На основі збережених пам'яток проведено типологію золототканих виробів за призначенням та способами декоративного оздоблення, доведено обумовленість кількісної переваги виготовлення тих чи інших типів та їх художньо-стильові особливості в контексті європейських мистецьких стилів. У дисертації звернуто увагу на трансформацію здобутків золототкацтва XVIII ст. у виробах шовкоткацької майстерні у Бучачі (1879-1939 рр.), введено в науковий обіг не атрибутовані зразки та проведено типологію бучацьких декоративних золототканих макат. В роботі також окреслено вплив золототкацтва на народну тканину Карпатського регіону та перспективи застосування здобутків золототкацтва Галичини в сучасному текстилі.

Ключові слова: Галичина, золототкацтво, маката, золототканий пояс, типологія, художньо-стильові особливості.

Цымбала Л.И. Золототкачество Галичины XVII – первой трети XX в. (История, типология, художественно-стилистические особенности). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.06. – декоративное и прикладное искусство. – Львовская академия искусств, Львов, 2003.

В диссертации рассматривается золототкачество Галичины XVIII – первой трети XX в. как оригинальное и малоисследованое явление национальной культуры и искусства. В работе исследован генезис распространения золототканых изделий в Украине, определены историко-культурные факторы, способствовавшие налаживанию на землях Галичины в XVIII веке золототкаческого производства, определено ведущие центры изготовления золототканых изделий. На основе сохранившихся памятников проведена типология золототканых изделий за назначением и способами декоративного оформления, доведена обусловленность

количественного преимущества изготовления тех или иных типов и их художественно-стилевые особенности в контексте европейских художественных стилей. В диссертации обращено внимание на трансформацию достижений золототкачества XVIII века в изделиях шелкоткаческой мастерской Бучача (1879 – 1939 гг.), введены в научное обращение неатрибутированные образцы и проведена типология бучацких декоративных золототканых макат. В работе также определено влияние золототкачества на народные ткани Карпатского региона и перспективы применения достижений золототкачества Галичины в современном текстиле.

Ключевые слова: Галичина, золототкачество, маката, золототканый пояс, типология, художественно-стилевые особенности.

Tymbala L.I.

Gold-Weaving in Galicia from the 18th to the first third of the 20th centuries: History, Typology, and Characteristics of Art and Style. Manuscript.

Dissertation as a fulfillment of the requirements for the degree of Candidate of Art History with the specialization 17.00.06, Decorative and Applied Art. L'viv Academy of Arts, L'viv 2003.

The dissertation analyzes gold weaving in Galicia from the 18th to the first third of the 20th centuries. Gold weaving of this region and time period constitutes an original phenomenon of national culture and art; one which heretofore has not been studied in great detail. The study incorporates a historical analysis of gold weaving in Ukraine, beginning with the state of Old Rus'. It delineates historical and cultural factors, which have contributed to the flourishing of gold-weaving industry on the territory of Galicia in the 18th century. In addition, the study describes in detail the main centres and workshops of gold-woven products. The preserved artistic objects, analyzed in the present study, were consulted in several museum collections in both Ukraine and Poland. These objects are analyzed from a typological perspective of gold weaving, including their purpose and types of decorative ornamentation. With respect to the characteristics of art and style, these objects are discussed in the context of European art styles. Moreover, the study includes a quantitative analysis of the predominant types of gold-weavings. The investigation of gold-weaving samples of the second half of the 18th century evinces certain peculiarities, characteristic specifically of gold weaving of Galicia. In particular, whereas prior to the middle of the 18th century, in Galicia, stylistic elements of the local transformations of patterns of Oriental (Muslim) origin were predominant in the ornamentation of gold-woven objects, in the second half of the 18th century, in the décor of fashion fabric, gold-woven belts and macats, it is possible to define stylistic peculiarities of European art styles such as baroque and rococo with an incorporation of national art traditions.

The characteristics of art and style of the typological groups of gold-weavings, which were produced in the workshops of Galicia in the 18th century, differed considerably from others. Specifically, in the ornamentation of decorative fabric, i.e.

gold-woven macats, characteristics of Western-European styles of baroque and rococo dominated. However, arrays of fashion fabric, including the gold-woven belts, are delineated by the considerable influence of Muslim stylistics, particularly in the role played by Persian and Turkish art. Traces of traditional, national art are most vividly seen in the character of décor of gold-weavings, which were produced in small, provincial textile centres.

Further, the dissertation analyzes silk-products from the workshop in Buchach (1879-1939). It relates its history to the general processes and transformations with respect to products of gold weaving of the 18th century in general. This section of the study includes a discussion of art pieces, which have not made their way into scholarly discussion. Moreover, the study provides a typological analysis of decorative gold-woven macats of Buchach. Importantly, the dissertation discusses the influence of gold weaving on the traditional fabrics of the Carpathian region. Last but not least, the study provides perspectives as to how the heritage of gold weaving of Galicia could be applied in contemporary textile.

The main finding of this dissertation is the fact that in Galicia, although traditions of gold weaving have not had a smooth line of historical development, nevertheless, gold weaving as a phenomenon needs to be viewed as a valuable and inalienable part of Ukrainian decorative and applied art. Importantly, the elements of art and style of gold-weavings produced in the workshops of Galicia, with their unique combination of Oriental primary sources, European influences of style, and traditions of Ukrainian art are characterized by national originality.

Key words: Galicia, gold-weaving, macat, gold-woven belt, typology, characteristics of art and style

Формат паперу 64х90/16.
Ум. друк. аркуш - 1,0. Друк - різнографія.
Папір офсетний. Наклад 100 прим. Зам. № 796.
Віддруковано в ДП «Схід сонця»
м. Львів, вул. Коперника, 11, тел.: (0322) 98-00-81

AB 54.951
Мист.

AB 54.951

ПЕРЕ

Мист